

Bądź ze sobą szczery. Czy wiesz, gdzie wpisać wielkie litery?

1. Cele lekcji

a) Wiadomości

Uczeń zna zasady stosowania wielkich i małych liter.

b) Umiejętności

Uczeń:

- potrafi prawidłowo stosować wielkie i małe litery,
- samodzielnie odkrywa zasady ortograficzne,
- posługuje się słownikami.

2. Metoda i forma pracy

Pogadanka, praca indywidualna, praca w grupie (technika śnieżnej kuli, technika stolików zadaniowych).

3. Środki dydaktyczne

Wycinki prasowe z różnego rodzaju gazet i czasopism, które uczniowie przygotowali wcześniej w domu, kartony, klej, nożyczki.

4. Przebieg lekcji

a) Faza przygotowawcza

Uczniowie razem z nauczycielem ustalają najbardziej znane reguły pisowni wielkich liter:

- imię i nazwisko,
- nazwa miasta, miejscowości, ulicy, dzielnicy,
- nazwa państwa, rzeki, niziny.

b) Faza realizacyjna

Technika śnieżnej kuli. Uczniowie wykonują kolejne polecenia, wykorzystując materiały prasowe, które zgromadzili na te zajęcia.

- Każdy uczeń ze swoich materiałów wybiera przykłady pisowni wielką literą.
- Uczniowie porównują w parach swoje prace – konsultują się z kolegą siedzącym obok.
- Następnie rozwiązania zostają porównane w grupach czteroosobowych.
- Ostatnim elementem pracy jest prezentacja wyników własnych obserwacji na forum klasowym.

Materiały źródłowe (wycinki prasowe) powinny być każdorazowo obejrzone przez kolejnych konsultantów, by nie umknęły żadne ciekawe przykłady.

Nauczyciel dzieli klasę na kilka zespołów zadaniowych (maksymalnie czteroosobowych).

Każdy zespół otrzymuje to samo zadanie. Polega ono na przygotowaniu na podstawie przyniesionych wycinków prasowych plansz edukacyjnych, których tematem ma być pisownia wielkiej litery. Dzięki wcześniejszej selekcji materiałów praca nad przygotowaniem praktycznej planszy pisowni wielkiej litery powinna przebiegać bardzo sprawnie. Uczniowie powinni uwzględnić następujące zasady pisowni:

- pisownia imion, nazwisk, pseudonimów,
- pisownia nazw geograficznych;
- pisownia tytułów książek, czasopism, dzieł sztuki,
- pisownia nazw instytucji, gmachów, zabytków, znanych obiektów.

W każdej grupie w wyniku losowania wskazany powinien zostać lider, który będzie prezentował ustalenia grupy. Materiały zostaną podzielone tematycznie i naklejone na kartony. W ten sposób powstaną plansze.

Po przygotowaniu plansz można przeprowadzić turniej ortograficzny dla tzw. osób publicznych. Będzie to początek drugiej godziny lekcyjnej – utrwalającej.

Spośród klasy zostają rozlosowani chętni do zabawy. Będą to osoby, które wcielą się w role: polityków, prezenterów, aktorów, dziennikarzy, ekspertów.

Grupa ekspertów powinna być najliczniejsza. Jej zadaniem będzie przygotowanie kilku zadań praktycznych, dzięki którym zostanie sprawdzona wiedza ortograficzna.

Pozostałe grupy powinny liczyć przynajmniej po dwie osoby. Każdy zespół otrzymuje słownik ortograficzny i słownik poprawnej polszczyzny.

Grupa ekspertów zostaje wyposażona w multimedialny słownik ortograficzny (najlepiej zajęcia te przeprowadzić w sali komputerowej). Arbitrem rozgrywek ortograficznych musi zostać nauczyciel, który oceniać będzie zmagania uczniów, korzystając z podpowiedzi grupy ekspertów. Drużyna, która udzieli najwięcej prawidłowych odpowiedzi, zostanie nagrodzona oceną bardzo dobrą za pracę na lekcji.

Oczywiście, jeśli nie ma możliwości wykorzystania słownika multimedialnego lub skorzystania przez uczniów z Internetu, można poprosić, aby chętni przygotowali materiały w domu. Uczniowie na pewno posiadają własne komputery i potrafią korzystać z Internetu.

W czasie lekcji grupa ekspertów jedynie przejrzy te materiały i dokona wyboru, które wiadomości będą przydatne dla nich.

Przykładowe pytania, które powinny zainspirować grupę ekspertów do tworzenia własnych zadań ortograficznych:

- Jak należy prawidłowo zapisać nazwę ulicy składającą się ze słów: aleja róż?
- Wymień trzy reguły pisowni wielką literą.
- Jak należy zapisać nazwę mieszkańców dzielnic miasta? Podaj przykłady.
- Jak piszemy nazwy rzek i jezior? Podaj przykłady.

c) Faza podsumowująca

Po przeprowadzeniu turnieju nauczyciel omawia wyniki i wyłania zwycięską grupę.

Bibliografia

1. Iwanowicz M., *Mistrz ortografii. Podręcznik do systematycznej nauki ortografii dla klas IV-VI szkoły podstawowej*, Res Polona, Łódź 2000.
2. Miodek J., *Multimedialny słownik ojczyny polszczyzny*, Wydawnictwo Europa, Wrocław 2005.
3. *Słownik ortograficzny języka polskiego wraz z zasadami pisowni i interpunkcji*, red. nauk. M. Szymczak, wyd. 17 popr., Wydawnictwo PWN, Warszawa 1995.
4. *Słownik poprawnej polszczyzny PWN*, red. naczelny W. Doroszewski, wyd. 18, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994.

6. Załączniki

a) Zadanie domowe

1. Przygotuj opowiadanie ortograficzne, które będzie zawierało przynajmniej dziesięć nazw pisanych wielką literą. Opowiadanie może składać się wyłącznie ze zdań pojedynczych rozwiniętych, a tematem ma być podróż po Europie.
2. Wykonaj następujące ćwiczenia:

Ćwiczenie 1.

Podaj nazwy mieszkańców (kobiety i mężczyzny) poniższych krajów.

KRAJ	NAZWY MIESZKAŃCÓW
POLSKA	
NIEMCY	
DANIA	
WIELKA BRYTANIA	
FRANCJA	
SZWECJA	
STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI PÓŁNOCNEJ	
SŁOWACJA	
WĘGRY	

Ćwiczenie 2.

Wyrazy zapisane wielkimi literami przepisz, posługując się literami pisanymi. Pamiętaj o zasadach pisowni wielkiej litery.

Najpiękniejszą dzielnicą WARSZAWY jest ŻOLIBORZ.

.....

WARSZAWIACY lubią tam spędzać letnie NIEDZIELE.

.....

Stołeczna STARE MIASTO położone jest nad RZEKĄ WISŁĄ.

.....

Na terenie PUSZCZY KAMPINOSKIEJ można zobaczyć ŻUBRY.

.....

Uzupełnij zdanie:

Wielką literę piszemy.....

7. Czas trwania lekcji

2 x 45 minut

8. Uwagi do scenariusza

Przy okazji wykonywania ćwiczeń poprawiających umiejętność bezbłędnego zapisywania nazw geograficznych można przeprowadzić konkurs na najładniejszą ilustrację, pocztówkę, czy zdjęcie z omawianych okolic. Ćwiczenie urozmaici lekcję języka polskiego, a prace dzieci będą zdobić salę szkolną.

Warto skorzystać też z ćwiczeń przygotowanych przez M. Iwanowicz [w:] *Mistrz ortografii. Podręcznik do systematycznej nauki ortografii dla klas IV-VI szkoły podstawowej*, Res Polona, Łódź 2000; ćw. 3, str .157.